

MÜBHEMÂTÜ'L-KUR'ÂN

176, vr. 156^b, 191^b, 237^a, 360^b; a.mlf., *Âyât ve süver min Te'vilâti'l-Kur'ân* (nşr. Ahmet Vanlıoğlu – Bekir Topaloğlu), İstanbul 2003, s. 49-50, 57, 74, 76-77; İbn Beşkûvâl, *Ğavâmizü'l-esmâ'i'l-mübhe* (nşr. İzzeddin Ali es-Seyyid – M. Kemâleddin İzzeddin), Beyrut 1407/1987, neşredenlerin girişi, I, 9-10, 22; Abdurrahman b. Abdullah es-Süheyfî, *Ğavâmizü'l-esmâ'i'l-mübhe* (nşr. Heysem Ayyâş), Beyrut 1988, s. 13; İbnü'l-Mutahhar el-Hillî, *Minhâcü'l-kerâme* (Takıyyüddin İbn Teymiye, *Minhâcü's-sünne* [nşr. M. Reşâd Sâlim], I içinde), Kahire 1382, s. 145-192; Takıyyüddin İbn Teymiye, *Mukaddime fi usûli't-tefsir*, Beyrut 1408/1988, s. 85-86, 99; Ebû Abdullah el-Belensî, *Tefsiru mübhemâti'l-Kur'ân* (nşr. Hanîf b. Hasan el-Kâsimî), Beyrut 1411/1991, neşredenlerin girişi, I, 35, 37-39, 49-51; Zerkeşî, *el-Burhân fi 'ulûmi'l-Kur'ân* (nşr. Yûsuf Abdurrahman el-Marâşlî v.dğr.), Beyrut 1415/1994, I, 244-249, neşredenlerin dipnotu, I, 243; Süyûtî, *el-İtkân* (Bugâ), II, 1089-1093; a.mlf., *Müfhimâtü'l-akrân fi mübhemâti'l-Kur'ân* (nşr. İyâz Hâlid et-Tabbâ), Beyrut 1986, neşredenlerin girişi, s. 19-20, 24, 35, 76, 199; Taşköprizâde, *Miftâhu's-sa'âde*, II, 553-554; *Keşfü'z-zunûn*, I, 21, 263, 421-422; II, 1583; Brockelmann, *GAL*, I, 525-526; *Suppl.*, I, 733-734; Ali Şevvâh İshak, *Mu'cemü muşannefâti'l-Kur'âni'l-Kerim*, Riyad 1403/1983, IV, 189-190; Ahmet Nedim Serinus, *Kur'ân'ın Anlaşılmasında Esbâb-ı Nüzul'un Rolü*, İstanbul 1994, s. 156-158; Hüseyin Yaşar, *Kur'an'da Anlamı Kapalı Âyetler: Mübhemâtü'l-Kur'ân*, İstanbul 1997, s. 37-43; Bekir Topaloğlu, *Kelâm İlmi: Giriş*, İstanbul 2000, s. 209, 243-244; Halis Albayrak, "Mübhematu'l-Kur'an İlmi ve Kur'an Tefsirindeki Yeri", *AÇİFD*, XXXII (1992), s. 155-182; Mustafa Öztürk, "Mübhemâtü'l-Kur'an ve İlmîyeyi Şiâsi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 12-13, Samsun 2001, s. 437-455.

ABDÜLHAMİT BİRİŞİK

HÜSEYİN ABDÜLHÂDÎ MUHAMMED

MÜBİN
(المبين)

Açık ve anlaşılabilir olan,
gerçekleri açıklayan anlamında
Kur'an terimi.

Sözlükte "kapalılığı ortadan kalkıp açıklığa kavuşmak" anlamındaki **beyn** (**beynûnet**) kökünün "if'âl" kalıbından türeyen **mübîn** kelimesi "vuzuha kavuşan, açık seçik olan; açıklığa kavuşturana, açıklayan" mânalarına gelir (*Lisânü'l-'Arab*, "byn" md.). Kur'an'da geçtiği âyetlerin çoğunda sözlük anlamıyla birlikte hakkı bâtıldan, helâli haramdan ayıran, ümmetin ihtiyaç duyduğu her şeyi açıklayan, bir şeyin hayrını ve bereketini ortaya koyan" mânalarında kullanılmıştır. Mübîn kelimesi 119 âyette yer almaktadır. Nitelediği kelimelerin bir kısmı şu'bân (ejderha), şihâb, duhân, ayrıca kitap, Kur'an, resul gibi madde isimleri, bir kısmı dalâlet (dalâl), hüsrân, sihir, fevz, fetih, nur ve hak gibi mâna isimleridir. Mübîn bu kullanılışlarında

"apaçık, açık seçik" mânasına geldiği gibi "açıklayan, vuzuha kavuşturup belgeleyen" anlamında da geçer (M. F. Abdülbâki, *el-Mu'cem*, "byn" md.).

Kur'an'da beyn kökü tef'il kalıbından türeyen fiil sigalarıyla Allah'a, peygamberlere ve Resûlullah'a nisbet edilir. "Açıklamak, duyu veya zihin yoluyla idrak edilip kalben benimsenmesi gereken bir şeyi kişinin bu yeteneklerine sunmak" anlamına gelen **tebyîn**in buradaki konuları gerçeğin kendisi, Allah'ın âyetleri, gizli kalan hususlar veya geçmiş din mensuplarının gizledikleri dinî hüküm ve hakikatlerdir. Râgıb el-İsfahânî'nin, "ister akıl ister duyu alanıyla ilgili olsun bir hususu açıkça belgeleyen şey" diye tanımladığı **beyyine** on dokuz yerde zât-î ilâhiyyeye izâfe edilmekte, bazı yerlerde de âyet kelimesini açıklayan bir sıfat konumunda bulunmaktadır. Kur'an'da elli iki yerde geçen **beyyinat** ise çoğunlukla vahiy ürünü "âyet veya mucize" mânasını taşımakta, üç âyette yer alan **mübeyyinat** da âyât kelimesine sıfat olmaktadır (a.g.e., "byn" md.).

Çeşitli hadis rivayetlerinde beyn kökünden türeyen kelimelerin Kur'an'daki kullanımını ile paralellik arzettiği görülür (Wensinck, *el-Mu'cem*, "byn" md.). Doksan dokuz ilâhi isme yer veren İbn Mâce mübîni bunlardan biri olarak zikreder. Kur'an'ı vasıflandıran bir hadisin (Dârimî, "Fezâ'ilü'l-Kur'ân", 1) meâlî şöyledir: "O tutarsızlıktan arınmış, üstün meziyetli bir metin, apaçık bir nur ve dosdoğru mânevî bir yoldur" (krş. İbnü'l-Esîr, "zkr", "şrf" md.leri; ayrıca bk. **BEYYİNE**).

BİBLİYOGRAFYA :

Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, "byn" md.; İbnü'l-Esîr, *en-Nihâye*, "zkr", "şrf" md.leri; *Lisânü'l-'Arab*, "byn" md.; Wensinck, *el-Mu'cem*, "byn" md.; M. F. Abdülbâki, *el-Mu'cem*, "byn" md.; Dârimî, "Fezâ'ilü'l-Kur'ân", 1; İbn Mâce, "Du'â", 10; Semîn, *Umdetü'l-huffâz fi tefsiri eş-refi'l-elfâz* (nşr. Mahmûd b. Muhammed ed-Dügaym), İstanbul 1407/1987, s. 69-71.

HİDAYET AYDAR

MÜBTEDİ

(bk. BİD'ÂYET).

MÜBTEDİA

(bk. EHL-i BİD'AT).

MÜCADELE

(bk. CEDEL).

MÜCÂDİLE SÛRESİ

(سورة المجادلة)

Kur'an-ı Kerim'in elli sekizinci sûresi.

Medine döneminde nâzil olmuştur. Yirmi iki âyettir. Mücâdele, Kad semia ve Zihâr sûresi olarak da anılır. İlk âyetinde geçen "tücâdilüke" (seninle tartışan) ifadesinden maksat Evs b. Sâmit el-Ensârî'nin hanımı Havle bint Sa'lebe'dir. Evs'in, Câhiliye geleneğine uyarak "zihâr" diye anılan bir tür boşama ile Havle'yi boşaması ve artık kendisinin annesi gibi mahremi konumunda bulunduğunu söylemesi üzerine Havle, Resûl-i Ekrem'e gelerek boşan tartışmaya girmiştir. Bu olay sebebiyle nâzil olan sûrenin adı sözü edilen hanıma işaretle "Mücâdile", Resûlullah'la yaptığı tartışma dolayısıyla "Mücâdele" diye belirlenmiştir. Sûrenin fâsılası ن ، م ، ز ، د ، ر harfleridir.

Sûrenin muhtevasını zihâr, yahudiler ve münafıklarla ilgili âyetler olmak üzere üç bölümde incelemek mümkündür. Birinci bölümde Câhiliye döneminin âdeti olan zihâr adlı boşamanın iptal edildiği, bu tarzda boşama ifadesi kullanan kocanın kefâretle mükellef tutulduğu ifade edilir (âyet 1-4; ayrıca bk. ZİHÂR). İkinci bölümde, Allah'a ve resulüne muhalefet edip meşrû sınırları aşanların onur kırıcı yenilgiye mâruz kalacakları, işledikleri ve yapıp da unuttukları kötü fiillerin cezasının gizliyi ve âşikâreyi bilen Allah tarafından verileceği bildirilmiş (âyet 5-7), ardından onların müslümanları endişeye sevk etmek amacıyla gizli işteşlerde bulunmaları ve Hz. Peygamber'i övgü görünümüyle yergi ifadeleriyle selâmlamaları eleştirilmiş, bu arada müslümanların da dikkatli olmaları istenmiş ve cami âdâbiyla Resûlullah'la özel konuşma âdâbı hakkında tavsiyelerde bulunmuştur (âyet 8-13). Sûrenin üçüncü

Mücâdile sûresinin ilk âyetleri

